

SAYIŞTAY İLÂMLARININ İNFAZI

Atilla İNAN

Sayıştay Uzman Denetçisi

GİRİŞ

Anayasanın 160 ıncı maddesi uyarınca, "Sayıştay, genel ve katma bütçeli dairelerin bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevli" bir kuruluştur. Sayıştay'ın denetleme ve ardından gelen yargılama çalışmaları sonucunda bazı kamu alacakları saptanıp, ilgililerden geri alınmaktadır.

Bu arada Sayıştay'ın etkenlik ve verimlilik denetimi yapması gerektiği konusunda büyük çalışmalar yapılmaktadır. Ancak Sayıştay'ın yeterince verimli veya etkin olup olmadığı ihmal edilmektedir. Sayıştay'ın etkinliğinin incelenmesi bir ölçüde girdiler yanında çıktıların değerlendirilmesini gerektirir bir başka deyimle Sayıştay ilamlarının infazı koşullarını gözardı ederek Sayıştay'ın etkinliğinden söz edilemez.

Sayıştay'ca ne kadar kamu alacağı saptanmıştır? Sayıştay'ca saptanan kamu alacağı ne oranda geri alınmış, hangi usullerle ne kadar zamanda bu işleyiş tamamlanmıştır? Sayıştay'ın hukuk düzeninde tartışmaları çok yoğun bir şekilde yapıla gelmekteyken ve Anayasa Mahkemesi bu konuda bir dizi karar vermişken değinilen soruların cevabı üzerinde hemen hemen hiç düşünülmemiştir. Belirtilen soruların cevabını objektif bir biçimde alabilmek, bir bakıma Sayıştay'ın mevcut anlayış içerisinde verimliliğini veya başarısını ölçmek anlamına gelecektir. Sayıştay'ın hukuk düzenindeki tartışmalarını yaparken, Sayıştay ilamlarının infazı hakkında bilgi edinerek yani Sayıştay'ın verimliliğini değerlendirmenin daha yararlı olacağı düşünülmüştür.

1995 yılı Genel Uygunluk Bildirimine göre Sayıştay ilamlarının infaz cetvelinde 31.12.1995 tarihine kadar kesinleşmiş ilamlarla 51.590.912.000.- lira tazmin hükmünün verildiği 33.935.470.000.-lirasının silme ve düşme yoluyla düşüldüğü 7.090.706.000.-lirasının tahsil edildiği ve 10.564.736.000.-lirasının ertesi yıla devrettiği belirtilmiştir. Ancak konuyu biraz irdelediğimizde gerçeklerin hiç görüldüğü gibi olmadığı anlaşılır.

lacaktır. İlk Sayıştay denetiminde saptanan kamu alacağı miktarı Sayıştay ilamları infaz cetvelinde gösterilen miktarların çok çok üzerindedir. Çünkü Sayıştay denetçisinin sorgusu üzerine, Sayıştay'ca kesin hükme bağlanmadan önce yapılan tahsilat miktarı hükme bağlananların onlarca katını bulmakta ve bu miktarlar bütçe uygunluk bildirimlerinden anlaşılamamaktadır. Yani hem Sayıştay'ca saptanan yersiz ödeme miktarı hem Sayıştay'ca yersiz ödemelerin tahsil oranı hakkında uygunluk bildirimi yeterli bilgi vermemektedir.

Diğer taraftan denetçinin sorgusu üzerine sorumlularca tahsil yoluna gidilmesi ne derecede doğrudur? Kendisinden tahsilat yapılan ahizlerin hakları ve sorumlulukları nedir? Ahizlerin yapılan tahsilata direnmeleri halinde yapılacak işlemler nelerdir? Sayıştay ilâmlarının infazı nasıl başlatılacaktır? Sayıştay ilâmının infazı ne kadar sürede tamamlanmaktadır? Sayıştay ilâmı ile hükme bağlanan kamu alacaklarına ne oranda faiz yürütülecektir? Bir Sayıştay ilâmı ortalama ne kadar sürede yerine getirilmektedir? Bu konuda daha çok soru sorulup cevapları aranabilir. Bu arada bazı sorunlar belirlenip öneriler geliştirilebilir. Sayıştay'ın hukuk düzenindeki yeri hakkında yapılan teorik tartışmalar bu soruların cevaplarıyla birlikte daha büyük anlam kazanacaktır. Yukarıda değinilen soruları tartışmadan önce 832 sayılı Sayıştay Kanununun TBMM'de yasalaşma çalışmaları sırasında yapılan önemli bir tartışma gündeme getirilecektir. Bu tartışma Sayıştay ilâmlarının Amme Alacaklarının Tahsil Usulüne göre mi yoksa İcra İflas Kanununa göre mi infaz edileceğidir.

I. ÖNMESELE

"İCRA İFLAS KANUNUNA GÖRE Mİ AMME ALACAKLARI TAHSİL USULÜ HAKKINDA KANUNA GÖRE Mİ İNFAZ"

Sayıştay Kanunu'nun 64 üncü maddesi uyarınca Sayıştay ilâmları İcra İflas Kanununa göre infaz olunur. Ancak bu hükmün konulması Sayıştay Kanununun görüşülmesi sırasında T.B.M.M.nde en çok tartışılan konu olmuştur. Bu tartışmaları görmek konumuzu incelemek açısından yararlı olacaktır. 27.7.1966 tarihli Sayıştay Kanununu görüşmek üzere Kurulan Geçici Komisyonun raporunun 64 üncü madde hakkındaki görüşüne göre; "Bu

maddenin Millet Meclisince kabul olunup kesinleşen metninde Sayıştay ilâmları amme alacaklarının tahsili hakkındaki hükümlere göre infaz edilecektir. Bu takdirde idarece, sorumluya Sayıştay ilâmlarından doğan borcun ödenmesi için tebligat yapılacak ve bir idari eylem ikame olunacaktır. Sorumlu bu tebligat keyfiyetine karşı önce vergi itiraz komisyonu nezdinde itirazda bulunabilecek ve itiraz bu komisyonda reddedildiği takdirde, Sayıştay ilâmları Vergi Temyiz Komisyonunda ve son merci olarak da Danıştay'da temyizen incelenebilecektir. Vergi itiraz komisyonları muvazzaf olduğu takdirde, defterdarın başkanlığındaki iki maliye memurundan gayri muvazzaf olduğu takdirde ise defterdarın başkanlığında belediye ve ticaret odasından seçilecek birer temsilciden kurulacaktır.

Görülüyor ki;

a) İtiraz komisyonları Sayıştay'ın denetimine tabi ve Sayıştay'a hesap vermekle sorumlu kimselerden kurulduğuna göre, Sayıştay ilâmlarına karşı böyle bir komisyon nezdinde itirazda bulunabilme hakkının doğması, bu ilâmların kesinliğini ortadan kaldırdığı gibi çeşitli kanun yolları kullanılarak, Sayıştay Temyiz Kurulunca Karara bağlanmış bir konunun bu şekildeki bir heyetce görüşülmesi, Anayasanın 127 nci maddesine tamamen aykırı bir hukuki durum yaratacaktır.

b) Yine bu ahvalde; sorumlu bizzat kendisi veya maiyetindeki memurları hakkında Sayıştay ilâmına karşı karar ittihazında bulunabilecektir ki, bu da hukuk anlayışıyla kabili telif ölamaz.

c) Yukarıda belirtildiği üzere, bu suretle sorumlunun Sayıştay ilâmlarına karşı endirekt yollardan Danıştay'a başvurma hakkı doğmaktadır ki Anayasanın 127 nci maddesine aykırıdır.

d) Sonuç olarak Sayıştay ilâmlarının infazı hakkında 6183 numaralı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanunun uygulanması halinde, takdir idarenin eline bırakılmış olacaktır ki bu da Sayıştay denetiminin fiili neticesini tamamen ortadan kaldıracaktır.

.....

.....

Yukarıda açıklandığı üzere, Sayıştay, kuruluşundan bugüne kadar yargı yetkisini haiz nevi şahsına münhasır bir hesap mahkemesi olarak görev görmüş ve hesap hakkında verdiği hükümler, sorumluları bağlamış ve ilâmları İcra İflas Kanunu hükümlerine göre infaz olunmuştur.

.....

.....

Sayıştay'ın sorumlunun hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlama fonksiyonunda bir sorumlu ve bunun hesap ve işlemleri vardır. Hesap ve işlemlerin kesin hükme bağlanması sonucunda bir sorumluluk doğacaktır. Hesap ve işlem kanuna uygun bulunmuşsa sorumluluk söz konusu değildir. Kanuna uygun bulunmamışsa; bu hesap ve işlemle ilgili sorumlunun sorumluluğu ortaya çıkacaktır. Sorumluları ve bunların sorumluluk hallerini gerek bu kanunun 45 inci maddesi gerekse Genel Muhasebe Kanununu tespit etmiştir.

Ancak burada sorumluların sorumluluğunun bir hükümle tespit ve ifade edilmesi icap eder ki bu da Sayıştay'ca yapılacaktır.

Sayıştay'ca hesap hakkında verilen kesin hükümlerle sorumluların sorumluluğunu tespit eden hükmü birbirinden ayırmak mümkün değildir.

.....

.....

Sayıştay ilâmlarının Amme Alacakları Kanunu hükümleri gereğince infazı yoluna gidilerek bir idari eylem ikame edip Danıştay yolu açıldığı takdirde, uygulamada birçok zorluklar yaratacaktır.

Şöyle ki;

Halen Sayıştay denetimine tabi 5471 saymanlık ve her saymanlıkta en az on sorumlu vardır. Bu hesaplardan yarısından fazlasında kanunsuz işlem bulunacağı kabul edilir ve kendisine malî tazminat yükletilen her sorumlunun da Danıştay'a başvuracağı düşünülürse, al-el-hesap her yıl Sayıştay ilâmlarıyla ilgili olarak Danıştay'a 75.000 ne yakın dava açılacaktır. Esasen mahmul olan Danıştayın kendi ihtisasına girmeyen bu konularda güçlük çekeceği aşîkârdır.

Diğer yandan, Sayıştay'ın hesap hakkındaki kesin hükmü, Danıştay'ca bir muta olarak kabulü gerekirse de; Danıştay'a sorumlunun sorumluluk yönünden başvurması halinde, sorumlulukla sıkı sıkıya bağlı olan hesap ve işlemler hakkında da karar ittihazi zorunda da kalacaktır ki, bu yüzden bu iki organın yetkileri bakımından hukuki bir anlaşmazlığın ortaya çıkması kaçınılmaz bir hal alacaktır.

Bundan başka Sayıştay'da bir hüküm ancak üç yılda kesinleşebilmektedir. Bir de bu süreye Danıştay'da incelenmesi için geçen süre eklenince bir tazmin hükmünün tahsil edilir hale gelmesi için 7-8 yıl geçecektir.

Kesinleşen malî tazminat hükmü sorumludan tahsil edilecek; ancak sorumlu usulsüz ödemenin yapıldığı üçüncü şahsa rücu hakkını kullanma yoluna gidince, aradan geçen uzun süreden dolayı bu üçüncü şahsı bulmakta ve ödediği tazminatı buna rücu etmekte müşkülata uğrayacak bu yüzden mu-tazarrır olacaktır.

Bütün bu hukuki sebepleri ve uygulama yönünden doğacak mahzurlar dolayısıyla Sayıştay ilâmlarının şimdiye kadar olduğu gibi İcra İflas Kanunu hükümleri uyarınca infaz edilmesi gerekli görülmüş ve madde bu esas da-iresinde değiştirilmiştir." (1) denilmiştir.

Geçici komisyon raporu ve söz konusu rapor hakkında açıklamalarda bulunan komisyon başkanının açıklamalarından kanımızca aşağıda belirlenen sonuçları çıkarmak mümkündür.

1- Yasa koyucu sadece İcra İflas Kanununa göre infaz ve Amme Alacaklarının Tahsil Usulüne göre infaz seçenekleri üzerinde durmuştur. Örneğin özel bir infaz usulü düşünülmemiştir.

2- Amme Alacaklarının Tahsili Hakkında Kanuna göre yapılacak bir infazın Sayıştay'ın prestijine uygun olmadığı, yani idare içerisinde Sayıştay'a karşı sorumlu olanların infazda yetkili olmaması gerektiği savunulmuştur.

(1) Millet Meclisi Tutanak Dergisi, C.IV, Dönem 2, Toplantı 1, sf. 147.

3- Amme Alacaklarının Tahsili Yönteminin hukuka uygun olmadığı yani Anayasaya göre kesin hüküm niteliğinde kararlar veren Sayıştay ilâmına karşı bazı idari merciler ile Danıştay'da itiraz olunmasının doğru olmadığı, kabul edilmiştir.

4- Sayıştay'ın hesaplar hakkında verdiği kararların zorunlu olarak sorumluların sorumluluklarını da kapsayacağı belirtilmiştir.

5- İcra iflas kanununa göre infazın pratik olduğu ve çabuk sonuca ulaşacağı ayrıca sorumluların tazmin kararlarını yerine getirdikten sonra ahizlere beklemeden rücu edebileceği ileri sürülmüştür.

6- Sorumluluğa karar vermeyen ve ilâmları İcra İnfaz Kanununa göre infaz edilmeyen bir Sayıştay'ın mevcudiyetine gerek kalmayacağı, savunulmuştur.

Sonuncu maddede belirttiğimiz gibi, Sayıştay ilâmlarında sorumluluğa karar verilebilmesi ve Sayıştay ilâmlarının İcra İflas Kanununa göre infaz edilmesi gerektiği olmazsa olmaz bir zorunluluk olarak görülmüş yani Sayıştay'ın varlık nedeni sayılmıştır.

Sayıştay ilâmlarına dayanan alacağın amme alacağı sayılmaması ve Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkında Kanuna tabi olmaması için bir savaş verilmiştir. Sayıştay ilâmlarının İcra İflas Kanununa göre infazını incelemekten önce, Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkında Kanun Kapsamı dışında kalan kamu alacaklarının tahsilini anlatmakta yarar bulunmaktadır.

II- AMME ALACAKLARININ TAHSİL USULÜ HAKKINDA KANUN KAPSAM DIŞINDA KALAN KAMU ALACAKLARININ TAHSİLİ

6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 1 inci maddesi uyarınca "Devlete, vilayet hususi idarelerine ve belediyelere ait vergi, resim, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait muhakeme masrafı, vergi cezası, para cezası gibi asli, gecikme zammı, faiz gibi amme alacakları ve aynı idarelerin akitler, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğanlar dışında kalan ve amme hizmetleri tatbikatından mutevellit olan diğer alacakları ile bunların takip masrafları hakkında bu kanun hükümleri tatbik olunur."

Söz konusu madde hükmüne göre amme hizmetlerinden doğan alacaklar 6183 sayılı Kanuna tabi olmakta ancak kamu hizmetleriyle ilgili olsa bile sözleşmeye dayanan, haksız fiil ve haksız iktisaptan doğan alacaklar kapsamı dışında bulunmaktadır.⁽²⁾

Sayıştay Kanununun 64 üncü maddesi uyarınca da Sayıştay ilâmlarının İcra İflas Kanununa göre infaz edileceği açıkça düzenlenmiştir. Sayıştay yargılamasında sorumlu olanlar Devlet Memurları olup, Sayıştay ilâmlarıyla söz konusu memurların Devlete karşı sorumluluğunun saptandığı gözönünde tutulursa 6183 sayılı Kanunun kapsam maddesiyle Sayıştay Kanunun ilâmların infazına ilişkin hükümleri arasında bir uyum olduğu düşünülebilir. Çünkü Türkiye'de uygulanan sisteme göre Memurların Devlete karşı sorumluluğunda özel hukuk hükümleri esas alınacaktır.⁽³⁾

6183 sayılı Kanun kapsamı dışında kalan kamu alacakları Devlet Muhasebesi Yönetmeliğine göre "Kişi borçları hesabına" yazılarak takip edilir. Yukarıda değinilen kişi borçları hesabında kayıtlı kamu alacakları,

- a- Özel kanunlarında yazılı hükümlere göre,
- b- Takas suretiyle,
- c- İcra yoluyla tahsil olunur.

a- Özel Yasa Hükümlerine Göre Tahsilat

Özel kanunlarında hüküm bulunduğu takdirde bu kurallara göre tahsilat yapılır. Örneğin; ita amiri mutemet avanslarından doğan borçların, askeri mahkemelerce hükmolunan tazminlerin 6183 sayılı Kanuna göre, harcırah avanslarından doğan alacakların 6245 sayılı Harcırah Kanununun 59 uncu maddesine göre yapılacağına ilişkin yasalarda özel hükümler bulunmaktadır.

(2) İlyas GELDI, "6183 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Hangi Alacaklar İçin Uygulanır." Mali Hukuk Dergisi, Yıl 1996, Sayı 66, Sf.66.

(3) Atilla İNAN, "Memurların Devlete Karşı Sorumluluğu, Hukuk Dergisi, Noterler Birliği Yayını, Sayı 87, Sf.32.

Görüldüğü gibi 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun kapsamına girmeyen alacaklar özel yasa hükümleriyle söz konusu yasa hükümlerine göre tahsil edilebilmektedir.

b- Takas Yöntemiyle Tahsil

Borçlar Kanununun takas konusunu düzenleyen 118-124 üncü maddelerine göre takas yöntemiyle tahsilat yapılabilmesi için;

aa) Kamu kurumu ile borçlunun karşılıklı olarak alacaklı ve borçlu durumunda olmaları,

bb) Karşılıklı alacak ve borcun vadelerinin gelmiş olması,

dd) Takas yapılmadan önce borçluya, alacağının borcuna takas suretiyle mahsup edileceğinin bir yazı ile bildirilmesi gerekir. Her iki tarafın anlaşması şart olmayıp taraflardan birinin diğerine bildirimde bulunması yeterlidir. Uygulamada kamu alacağının çalışanların tahakkuk etmiş ücretlerinden mahsup edildiği görülmektedir. Oysa bu konuda Borçlar Kanununun 123 üncü maddesinde takası kabul olmayan alacaklar sayılmıştır. Söz konusu hükmün 2 inci bendine göre "Nafaka ve iş ücreti gibi borçlunun ve ailesinin iâşesi için mutlak surette zaruri olup hususi mahiyeti itibariyle fiilen alacaklının eline verilmesi icap eden alacaklar;" takas edilemez.

Değinilen madde hükmü Devlet Muhasebe Yönetmeliğine alınırken Yasada geçen "iş ücreti" sözü "işçi ücreti" olarak değiştirilerek alınmıştır. İş Ücreti çalışma karşılığı alınan her türlü ücret olup sadece işçi statüsünde çalışanların ücreti olarak daraltılamaz; buna aylık, ödenek gibi memur statüsünde çalışanların ücretlerini de dahil etmek gerekir.

Bu arada Danıştay'ın memurun rızası olmaksızın aylık ve ücretinden hiçbir kesinti yapılamıyacağı şeklindeki içtihadı yerleşmiş bir memur güvencesi olarak kabul edilmektedir. (4)

(4) Danıştay'ın 7.4.1989 gün ve 39/207 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı, Ayrıca bakz: Cahit TUTUM, Türkiye'de Memur Güvenliği, TOBATE Yayını, Ankara, 1972, sf.52.

Bununla beraber iş ücreti veya çalışma karşılığı verilen bedelin bütünüyle mahsup edilemeyeceği sonucu çıkarılmamalıdır. Bunların haczi caiz olan miktarının takas edilebileceği kanısındayız.

Diğer yandan yönetmeliğin takas suretiyle ödemeye ilişkin hükümleri arasında "..... borçluların rızaen ödemeyi yazılı olarak kabul etmeleri halinde saymanlıklarca istihkaklarından doğrudan takas suretiyle tahsilat yapılır" hükmü bulunmaktadır. Bu hükme göre borçlunun rızası olduğu takdirde haczi caiz olmayan miktarların üzerinde miktarlardan takas yöntemiyle tahsilat yapılabilecektir.

c- İcra Yoluyla Tahsilat

Devlet Muhasebesi Yönetmeliğinin 112 inci maddesindeki "mahkemeler ve Sayıştay ilâmları ile hüküm altına alındığı halde borçlu tarafından rızaen ödenmeyenler icra yolu ile tahsil edilir." Yani mahkemeler ve Sayıştay ilâmları rızaen ödendiğinde icra yoluna gerek kalmayacaktır. Bu arada ilgilinin itiraz etmediği takas yöntemini de isteğe dayanan bir ödeme yöntemi kabul etmek gerekecektir.

İcra yoluyla tahsilat yöntemi incelenirken olağan mahkeme ilâmları ile Sayıştay ilâmlarını ayırmak gerekir.

1-Olağan Mahkeme İlâmları

Olağan mahkeme ilâmlarında verilen mahkeme kararında borçlu ve alacaklı ve borç miktarı açıkça belirtilmiştir. Bu nedenle icra takibi yapılırken borçlunun kimliğinde bir hata yapılması ve borç miktarında değişiklik olması söz konusu değildir.

2-Sayıştay İlâmları İle İcra Takibi

Sayıştay ilâmları, genelde sayman ve tahakkuk memuru hakkında kararlar içermektedir. Sayman ve tahakkuk memurları dışında özel koşullarda ita amirleri veya bazı belgeleri düzenleyen ve onaylayanlar da sorumlu tutulmaktadır. Ancak Sayıştay ilâmıyla hükme bağlanan kamu alacağı çoğu

kez belirtilen sorumlular dışında kalan işçi, memur, müteahhit gibi hak sahiplerine yapılan fazla ödemelerden kaynaklanmaktadır. Çoğu kez de Sayıştay ilâmı tahsil edilirken Sayıştay ilâmı ile sorumlu tutulan kimselerden değil de ahiz denilen fazla ve yersiz ödenen kimselerden tahsilat yapılmakta ve bu Sayıştay ilâmının tahsili olarak gösterilmektedir.

Ahizler rızaen ödeme yapmışlarsa zaten icra yoluyla tahsilata gerek kalmaz. Bununla beraber Sayıştay ilâmı gerekçe gösterilerek ahizlerden icra yoluyla tahsilat yapılamaz. Çünkü ahizler Sayıştay ilâmının tarafı değildirler ve Sayıştay yargılamasında savunmaları da alınmış değildir.

Kuşkusuz ahizlerin isteyerek yapacağı ödemeler Sayıştay kararlarında taraf olanların sorumluluklarını etkileyecektir. Fakat onlar ödemede bulunmadıklarında Sayıştay ilâmına konu olan yersiz ve fazla ödemeler için Sayıştay ilâmının tarafları olan sayman, tahakkuk memurları hakkında cebri icra işlemleri yürütülecektir.

III-SAYIŞTAY'CA SAPTANAN KAMU ALACAKLARININ TAHSİLİ

A- Denetçi Sorgusu Üzerine Yapılan Tahsilat

Sayıştay denetimi iki aşamalıdır. Birinci aşama denetçi sorgusu ile belirlenir. İkinci aşama ise denetçi raporunun yargılanması sonucunda belirlenir. Bu nedenle Sayıştay denetimi ile ilgili bölüm, denetçi sorgusu üzerine saptanan kamu alacağının tahsili ve Sayıştay ilâmı üzerine saptanan kamu alacağının tahsili şekillerinde olabilir.

Devlet Muhasebesi Yönetmeliğinin 107 inci maddesine göre;

Müfettiş, kontrolör ve kontrol memuru veya idare amirlerinin yaptıkları inceleme ve denetimler sonucu düzenleyecekleri raporlarda tespit ettikleri kamu alacakları doğrudan doğruya kişi borçları hesabına alındığı halde, Sayıştay denetçileri tarafından tespit edilip saymanlıklara sorgu kağıtları ile bildirilen hususlar, idare tarafından gerekli incelemeye tabi tutulduktan sonra denetçi görüşüne uyulduğu takdirde "Kişi borçları" hesabına alınır.

Görüldüğü gibi denetçi sorgusu üzerine doğrudan doğruya kişi borcu hesabına alma işlemi yapılmaz. Bu bir bakıma daha sonra bir yargılama ya-

pılması ve onun sonucunun beklenmesinden kaynaklanmaktadır. İdare Sayıştay denetçisinin görüşünü haklı bularak yersiz ödemenin tahsilini isteyebilir. Böyle bir durumda kişi borçlarına alınmasında yasalara aykırılık bulunmamaktadır. Bununla beraber idari kararın usulüne uygun olması gerekir. Kişi borçları hesabına almak ve onun takibi bütünüyle saymanın insiyatifine bırakılmamalıdır. (5)

Özellikle Sayıştay'a karşı sorumlu olanlar bir an önce ilerde doğacak sorumluluktan kurtulmak isteyebilirler. Sorguda ileri sürülen görüşlere karşı savunma yapmak yerine, iddiayı kabul edip ahizlerden tahsilat yapma yoluna gidebilirler. Böyle bir tahsilat yapıp iddiada kabul edilince, Sayıştay dairesi genellikle tahsilatın ilâma dercine karar vermektedir. Yani söz konusu durumda Sayıştay'ca tazmin kararı verilmiş ve verilen ilâm infaz edilmiş sayılmaktadır. (6)

Tahsilatın önceden yapılması halinde, söz konusu kamu alacağının çok kısa zamanda tahsil edilmesi sağlandığı için bu yöntem sayman tarafından da denetçi tarafından da tercih edilmektedir. Denetçi sonucu kısa zamanda görmenin ve başarı elde etmenin mutluluğunu taşımakta, kamu alacağı ise en kısa zamanda geri alındığı için enflasyonun olumsuz etkisinden korunmaktadır. Saymanlar daha sonra görev yerlerinin değişmesi olasılığını düşünerek, kendisinden sonra gelenlerin kamu alacağını titizlikle takip etmemeleri halinde sorumluluğun üzerlerinde kalmasından korkmakta ve bir an önce sorumluluktan kurtulmak için tahsilat yapmaya çalışmaktadırlar.

Belirtilen olumlu yanlarına rağmen denetçi sorgusu üzerine iddia kabul edilip savunma yapılmayınca üstelik para da tahsil edilince yargılama zayıf kalmaktadır. Kimi zaman tazmin kararı verilmeyecek konular bir tahsilat yapılırca tazminle sonuçlanmaktadır. Bu durum, özellikle ahiz denilen kesimin haklarının yeterince savunulamaması ve mağduriyetleri sonucunu

(5) Atilla İNAN, "Sayıştay Denetçisinin Sorgusu üzerine Tahsil Edilip Hakkında Tazmin Hükümü Verilmeyen Paralar", Maliye ve Sigorta Yorumları, Ankara, Şubat 1977.

(6) Atilla İNAN, Bütün Yönleriyle Türk Sayıştay'ı, age, sf. 118.

doğurmaktadır. Bu mağduriyet bir ölçüde onların da konudan haberdar edilmeleri ve savunmaya katılmaları sağlanarak giderilebilir. (7)

Saymanlarca ahizlerden tahsilat yapılabilmesi için takas şartlarının gerçekleşmesi gerektiği kanısındayız. Yani takas yapılmadan önce ahize alacağının borcuna takas suretiyle mahsup edileceğinin bir yazı ile bildirilmesi şarttır. Ayrıca "iş ücreti" ile ilgili karşılıklı borç ve alacak durumlarında Borçlar Kanununun 123 üncü maddesi gözönünde tutulmalıdır. Daha önce belirttiğimiz gibi yönetmeliğin "iş ücreti" tabirini işçi ücreti olarak daraltması kanımızca yanlıştır.

B- Sayıştay İlâmlarının Yerine Getirilmesi

Sorumlular veya ahizler kimi zaman Sayıştay'ca saptanan sorumluluk miktarlarını ödemek için Sayıştay Kararının verilmesini ve ilâmın kesinleşmesini beklerler. Bunda çıkarları da vardır. Çünkü Sayıştay ilâmı kesinleşinceye değin herhangi bir faiz işlemesi söz konusu olmayacaktır. Hatta temyiz yoluna başvurarak zaman kazanma yolunu da tercih edebilirler. Sayıştay Kanununun 45 inci maddesi uyarınca, Sayıştay'ca kesin hükme bağlanan miktarları sorumluların üç ay içerisinde hazineye ödemeleri gerekir. Bu süre içerisinde Sayıştay ilâmı ile saptanan borç ödenirse sorun kalmaz. Ancak ödeme rızaen yapılmadığı takdirde kamu alacağının İcra İflas Kanununa göre zor kullanılarak alınmasından başka çare kalmayacaktır. Sayıştay ilâmının icraya verilerek tahsilinin sağlanması için ise kesinleşmesi şarttır.

a- Sayıştay ilâmının kesinleşmesi

Sayıştay ilamlarının kesinleşmesi diğer adli ve idari mahkemelerden farklılık göstermektedir. Çünkü adli ve idari yargıda taraflar belirlidir ve taraflara ilâmın tebliğinden itibaren belirli bir süre geçmesiyle ilâm kesinleşir. Sayıştay'da ise ilâmın borçluya gönderilmesi yetmemekte, Sayıştay ilâmı hesap hakkında verildiği için o hesaba ilgili olanların hepsine tebliğatin yapılması gerekmektedir.

(7) Atilla İNAN, "Sayıştay Yargılamasında Ahizlerin Davaya Katılmaları", Mali Hukuk Dergisi, 1995, Sayı 58, sf.14.

Sayıştay ilâmlarının tebliğ edileceği kurum ve görevliler, Sayıştay Kanununun 63 üncü maddesinde sayılmıştır. Bunlar:

aa-Sorumlular,

bb-Sorumluların bağlı olduğu bakanlık veya daire,

cc-Maliye Bakanlığı,

dd-Sayıştay Savcılığı'dır.

Eğer belediye ve özel idare hesaplarının incelenmesi söz konusu ise Maliye Bakanlığı yerine İçişleri Bakanlığına tebligat yapılması gerekmektedir. Kuşkusuz borçlu dışında diğer bazı kurumlara tebligat yapılma zorunluluğu zaman alıcı bir işlemdir. Ancak asıl zaman kaybı ilâmın sorumlulara tebliği konusunda olmaktadır. Çünkü tebligatın o konuda borçlu olduğu saptanan kimseye tebliği yetmemekte, o hesaplara ilgili bütün sorumlulara tebliği aranmaktadır. Eğer hesap büyükse söz konusu borçla ilgili olsun veya olmasın yüzlerce sorumluya tebligat yapılmadıkça kesinleşme işlemi tamamlanamamaktadır. Yüzlerce sorumlunun söz konusu olduğu bir hesapta kimi görevlilerin yeri değişmekte, kimi emekliye ayrılmakta veya vefat etmektedir.

Sayıştay Kanununda değişiklik öneren 7.3.1985 gün ve 31612 sayılı Kanunun gerekçesinde söz konusu gereksiz kırtasiyeciliği ortadan kaldırmaya ilişkin ifadeler olmasına karşın asıl konuyu düzenleyen madde hükümlerinde değişiklik yapılmadığı için değinilen zaman kaybı önlenememiştir.⁽⁸⁾ Bunlardan başka bir de bazı sorumluların temyiz yoluna başvurusu halinde temyiz kurulu kararlarının da ilgililere tebliği bu zaman alıcı işlemi içinden çıkılmaz hale getirmektedir.

Görevlilerle yapılan görüşmelerden edinilen bilgilere göre, sorumlulara tebligat yapılarak ilâmların kesinleşebilmesi ortalama 1,5-2 yılı almaktadır. Eğer sorumlulara tebligat darboğazı bir tarafa atılırsa tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde sorumlunun borcunu ödeme sorumluluğu doğmakta, tebliğ tarihinden itibaren 90 gün içinde sorumlu temyiz yoluna başvurma hakkına sahip olmaktadır. Temyiz Kurulunda yapılan yargılama sonucunda kesin bir karar verilmekte, verilen bu kararın da ayrıca tebliği gerekmektedir.

(8) Ek ve Değişikliklerle Sayıştay Kanunu Sayıştay Yayın No:18, Ankara, 1966, sf.158.

b-Sayıştay ilâmlarının yerine getirilmesi

Özelliği nedeniyle Sayıştay ilâmlarının izlenmesi ve icra yoluyla tahsili Devlet Muhasebesi Yönetmeliğinin 113 üncü maddesinde ayrıca düzenlenmiştir. Söz konusu madde hükmünde aynen, "saymanların yönetim dönemlerine ait olmak üzere, Sayıştay'ca tazmin hükmedilen paralara ait ilâmlar Bakanlıkça saymanlığa gönderildiğinde; saymanlıklarca ilâmda yazılı miktarlardan kısmen veya tamamen daha önceden kişi borçları hesabına kaydedilmiş miktarlar bulunduğu takdirde, tahsil edilip edilmediğine bakılmaksızın bu paraların hesaplara alınış kaydına ilişkin yevmiye tarih ve numarası ile miktarlarını gösteren bir liste düzenlenir. Söz konusu liste, ilâm suretine bağlanarak ilâm tutarından bu miktar düşüldükten sonra arta kalan miktarlar yevmiye ve yardımcı defterlere kaydedilir. Kayda ait yevmiye tarih ve numarası Bakanlığa bir yazı ile bildirilir ve yazıya listenin bir sureti bağlanır.

Daha önce hesaplara alınan ve listede gösterilen borçların yardımcı defter kayıtlarında, ilâmın tarihi, numarası, yılı ve adına tazmin hükmolunan sayman, tahakkuk memuru ve varsa diğer sorumluların kimlikleri belirtilir. İlâmın kesinleştiği Bakanlıktan bildirilinceye kadar sorumlulardan icraya müracaat edilmeksizin tahsili izlenir. İlâmın kesinleştiği Bakanlıktan bildirilince icra takibine başlanır. Yargılamanın iadesi isteminde bulunmak icrayı alıkoymaz.

Sayıştay'ca temyiz, yargılamanın iadesi veya karar düzeltilmesi yoluyla borçlardan bir kısmının veya tamamının kaldırılmasına karar verildiği takdirde, buna ait kararlar da saymanlıklara gönderildiğinde, kaldırılan miktarlar hesaplardan çıkarılır" denilmiştir.

Sayıştay ilâmlarının saymanlıklar ve Bakanlıkça izlenmesi için yönetmeliğin 114 üncü maddesi uyarınca (34 örnek nolu) borç bilgi fişi düzenlenir. Borç bilgi fişine, Sayıştay ilâmına dayanılarak kişi borçları hesabına kaydedilmiş bulunan borçlarla ilgili olarak her ay yapılan tahsilat ile terkin, tenzil ve kaldırma işlemlerine ilişkin bilgiler yazılır. İki nüsha olarak hazırlanan borç bilgi fişinin bir nüshası ay sonlarında Bakanlığa yollanır.

Borç bilgi fişinde ahizinden yapılan tahsilat, ahizin ismi ile değil Sayıştay ilâmında gösterilen sorumlunun ismi ile yazılır.

Yönetmelik hükümlerinin incelenmesinden anlaşıldığı gibi, borcun ahiz tarafından ödenmesi aynı zamanda sorumlu tarafından ödenmesi anlamına gelmekte bu amaçla bir "borç bilgi fişi" kullanılmaktadır. Diğer taraftan Maliye Bakanlığın'dan ilâmın kesinleştiği ve icraya başvurulması bildirilmedikçe icra işlemi başlatılmamaktadır.

Maliye Bakanlığı daha çok borçların ahizler tarafından ödenmesi veya onlardan tahsil edilmesi şeklinde bir tutum izlemekte olup sorumlular hemen hemen hiç icraya verilmemektedir. Bir yüksek mahkemenin kararlarının yasada öngörüldüğü gibi infaz edilmemesi ve daha çok ahizlerden tahsilat yapılarak karşılanması şeklinde bir tutum izlenmesi yadırganabilir. Ancak söz konusu alacaklar yasa hükümleri katı olarak uygulanıp icra yolu ile sorumlulardan tahsil edilecek olursa kanımızca çok büyük haksızlıklar olacaktır.

Çünkü kamu hizmetini yürütürken kötü niyet olmaksızın yapılan bir yersiz ödeme nedeniyle bazı kamu görevlilerin sorumlu tutulması çok ağır bir sorumluluktur. ⁽⁹⁾ Mevcut uygulamada görüldüğü üzere işlememekte ve işletilememektedir. Borcun ödenmesi yine ahizlerin üzerinde kalmaktadır. Sorumlu, görevde veya görev yerinde kaldığı sürece ahizle birlikte sorumlu tutulduğu borçtan kurtulmak için otoritesini kullanabilmektedir.

Bir kamu görevlisinin devlet alacağından sorumlu tutulması ilgili o görevde kaldığı sürece, kamu alacağının ahizinden tahsilini hızlandırılabilir. Ancak bununla beraber kamu otoritesinin kötüye kullanılması da söz konusu olabilecektir. Ayrıca ahizin haklarının yeterince savunulamaması bir sorun olarak ortaya çıkacaktır. Bundan sonraki bölümde mevcut uygulama düzeni içerisinde ahizle sorumlu arasındaki ilişkiler incelenmeye çalışılacaktır.

IV-SORUMLULAR İLE AHİZLER ARASINDAKİ İLİŞKİLER

A-Sorumlunun Önce Ödeme Yapıp Sonra Ahize Rücu

Sayıştay ilâmı ile hükmedilen miktarlar sorumlular adına hükmedildiği için öncelikle borcu onların ödemeleri sonra ahizlerine rücu etmeleri ge-

(9) Atilla İNAN, Bütün Yönleriyle Türk Sayıştay'ı, age, sf.187.

rektiği düşünülür. Ancak bir yandan tazmin edilen miktarların sorumluların ödeme gücünün üzerinde olması diğer yandan kamu gücünden yararlanarak ahizlerden tahsilat yapılabilme olanakları nedeniyle sorumlular önce ahizlerden tahsilat yapıp kendilerini de sorumluluktan kurtarmaktadırlar. Bu nedenle ilk düşünülenin tam tersine bir işleyiş söz konusudur. Bu nedenle, hiç bir şekilde sorumluların Sayıştay ilâmında hükmedilen miktarı ödeyip sonra ahizlere rücu etmesi söz konusu olmamaktadır. Uygulamada hiç karşımıza çıkmadığı için varsayımlar üzerine kurulu bir işleyiş tartışma konusu yapılmayacaktır. Yani sorumlu ödeme yaptıktan sonra, ahizlerin rızaen ödeme yapmamaları, sorumluların rücu davası açmaları, rücu davası açıldığında sorumluların davayı kaybetmeleri halinde durumun ne olacağı konuları üzerinde durulmayacaktır.

B-Önceden Ahizlerden Tahsilat Yapılarak Sorumluluktan Kurtulma

Sorumlular daha önce belirtilen nedenlerle biran önce sorumluluktan kurtulmak endişesiyle çoğu kez Sayıştay Kararı çıkmadan önce tahsilat yapmaya başlarlar.Devlet Muhasebesi Yönetmeliğinde denetçi sorgusu üzerine kamu alacağının tahsil edilmesi düzenlenmediği halde, saymanlar idari yetkilerini kullanarak tahsilat yapmaya başlamaktadırlar. Daha sonra, Sayıştay ilâmı ile denetçi sorgusu doğrultusunda karar verilmiş ve tahsilat da yapılmışsa sorun kalmamaktadır.

Ancak ahizlerden tahsilat yapılmakla beraber, daha sonra yargılamada Sayıştay'ca tazmin kararı verilmemişse, Sayıştay ilâmından ahizler haberdar olamayacakları için verdikleri paraları geri alma olanakları fiilen olmaz. Söz konusu paranın ahizlere iadesi idarenin, sorumluların, özellikle saymanın insafına kalmıştır. Hemen hemen bu şekilde yersiz tahsil edilen paralar hiç bir şekilde iade edilmemektedir.

C-Ahizin Ödemeye İtirazı

İdarenin Sayıştay ilâmına göre çeşitli şekillerde tahsilata başlanması-na ahiz itiraz etmediği zaman sorun yoktur. Sayıştay ilâmı yerine getirilmiş olur. Ancak ahiz, kimi zaman buna itiraz etmektedir. Son yıllarda bu itirazlar büyük bir ivme kazanıp, gün geçtikçe çoğalmaktadır. Ahizin, sorumluların fiilen yaptığı tahsilata itiraz etmeleri halinde iki olasılık vardır. Ya bu itiraz üzerine sorumlular kamu yetkisini kullanıp idari bir tasarrufla ahiz aleyhine

karar alıp uygulamaya geçer ve bunun üzerine ahiz idare mahkemelerine başvurur.

Ya da idare, bir özel kişi durumunda olan ahiz aleyhine adli mahkemelere başvurur. Ahizin itirazı üzerine ortaya çıkabilecek her iki idari davayı kazanırsa bunun sonucunda alınan ilâmın infazı Sayıştay ilâmının da infazı sonucunu doğurur. Ancak davayı ahizler kazanmışsa ne olacaktır. Bir yanda Sayıştay ilâmı ile sorumlu tutulan sorumlular, diğer tarafta kendilerinden tahsilat yapamayacakları ahizler ve tarafları farklı olmakla birlikte aynı konuda çelişen mahkeme ilâmları bulunmaktadır.

Son yıllarda Sayıştay ilâmları ile uyuşmayan adli ve idare mahkeme ilâmlarının sayısı büyük boyutlara ulaşmaktadır. Bu durum kuşkusuz hukukumuz için büyük bir sorun olmaktadır. Bu nedenle konuyu biraz irdelemekte yarar bulunmaktadır.

a) Ahizin Adalet Mahkemesinde Davayı Kazanması

İdare bir idari tasarrufta bulunmaksızın, Sayıştay'ın yaptığı tespit üzerine ahiz aleyhine dava açabilir. Ahiz Sayıştay ilâmında taraf olmayacağı için Sayıştay ilâmını ahiz aleyhine uygulama imkanı yoktur. Bu nedenle kimi zaman idare adalet mahkemelerinde alacağını geri almak için bir dava açabilir. Davayı idare kazanmışsa sorun kalmaz, ancak davayı ahiz kazanmışsa bir yanda Sayıştay ilâmı ile bağlı olan sorumlular, diğer yanda kendilerine sorumluların rücu edemiyeceği ahizler vardır. Böyle bir durumda kalan sorumluların durumu gerçekten zordur. Üstelik Sayıştay ilâmları ile diğer adli ve idari yargı organlarının kararları arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğu takdirde uyuşmazlık mahkemesine gitme olanağı da bulunmamaktadır.

b) Ahizin İdare Mahkemesinde Davayı Kazanması

Sayıştay kararı üzerine idare, bir idari işlem yaparak yaptığı ödemeyi geri almak isteyebilir. Bu idari işlem üzerine ahiz idare mahkemelerinde dava açıp davayı kazandığı takdirde de Sayıştay ilâmı ile idare mahkemesi kararları arasında bir çelişki ortaya çıkacaktır. Sorumlular Sayıştay ilâmına göre ödeme yapmak zorunda iken, ahizlere rücu edemiyeceklerdir.

Adalet mahkemeleri kararları ile çelişme durumunda olduğu gibi, Sayıştay ilâmı ile idare mahkemeleri arasında bir çelişme olması halinde hüküm uyuşmazlığı olduğu gerekçe gösterilerek uyuşmazlık mahkemesine başvurma imkânı yoktur.

Burada Sayıştay ilâmı ile idari yargı yolu arasında çelişen iki yargı kararı olduğunda kanun yollarına başvurma olanağı bulunup bulunmadığı üzerinde durmak gerekir. Bu konuda kanun yollarına başvurma hakkı tanıyan Sayıştay Kanununda iki hüküm bulunmaktadır. Birisi, 7.3.1985 tarih ve 3162 sayılı kanunla getirilen Ek 3 üncü maddesi, diğeri Sayıştay Kanununun 74 üncü maddesinde düzenlenen yargılamanın iadesi hükümleridir.

Temyiz süresi mutlaka dolacağından kanun yolu olarak temyiz sebeplerinin gerçekleşip gerçekleşmediği üzerinde durulmayacaktır.

Kanımızca, bir başka yargı merciinin aynı konuda kesin hükmünün bulunması hali, Sayıştay Kanununun 74 üncü maddesinin (c) bendinde yer alan: "hükme tesir edebilecek bazı belgelerin inceleme ve yargılama sırasında bulunmayıp, hükümden sonra meydana çıkması" hükmü uyarınca yargılamanın iadesi sebebi olmalıdır. Ancak ahizle ilgili mahkemenin kararı sonradan verildiği için bu yorumun bir zorlama olduğunu kabul etmek gerekir.

Olağan yargılamanın iadesi yoluna başvurulduğunda başvuru icrayı kendiliğinden durdurmaz.

Bir başka kanun yolu da Sayıştay Kanununun 3162 sayılı Kanunla getirilen Ek 3 üncü maddesinde düzenlenmiştir.

Söz konusu yasa hükmü uyarınca "Vergi, benzeri mali yükümlülükler ve ödevlere ilişkin bir işlem dolayısıyla aynı mevzuatın yorumunda, Sayıştay ve Danıştay'ın kesinleşmiş kararları arasında uyuşmazlık bulunduğu hakkında, 63 üncü maddede belirtilen ilgililerin 74 üncü maddedeki usul ve esaslar dairesinde başvuruları üzerine uyuşmazlığın bulunduğu tespit edilirse, Sayıştay Kararı yargılamanın iadesi yoluyla görüşülerek uyuşmazlık Danıştay Kararı doğrultusunda giderilir."

Bu hükmün uygulamasında "Danıştay Kararı" sözünü dar anlamda yorumlamayıp İdare Mahkemesinin kesinleşmiş kararlarını da kapsama alacak şekilde değerlendirme gerektiği kanısındayım.

Ancak bunun da hakkaniyet ilkeleri gözönünde tutularak yapılan bir yorum sonucunda zorlamaya dayandığını belirtmek gerekir. Diğer yandan Ek Üçüncü maddede açıkça belirtilen (vergi, benzeri malî yükümlülükler ve ödevlere ilişkin) olma şartı da her olayda gerçekleşmez.

SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

Sayıştay'ca mutlaka bazı kamu görevlilerinin sorumlu tutulması ve ilâmlarının İcra İnfaz Kanununa göre infaz edilmesi gerektiği, Sayıştay Kanununun görüşülmesi sırasında dile getirildiği gibi Sayıştay'ın varlık nedeni sayılmıştır. Yine aynı görüşmeler sırasında İcra İflas Kanununa göre infaz usulünün verimli, çabuk ve pratik olduğu ileri sürülmüştür. Oysa Sayıştay uygunluk bildiriminde görüldüğü üzere, Sayıştay'ca saptanan tazmin kararlarının %65'inin terkin olduğu, %20 sinin ertesi yıla devrettiği, ancak %15'inin tahsil edilebildiği bir ortamda mevcut uygulamanın verimli olduğu savunulamaz. Kaldı ki Sayıştay kararlarının verilmesi için 3-4 yıl, kesinleşmesi için 1,5-2 yıl geçtiği düşünülürse ortalama beş yıl sonra tahsil edilebilir halle gelen tazmin miktarlarının hızlı enflasyon karşısında eridiği unutulmamalıdır.

Sayıştay Kanununun görüşülmesi sırasında her ne kadar Sayıştay ilâmlarının infazında Maliye Bakanlığı'nın etkisini gidermek düşüncesi ağır basmışsa da, hem kamu alacaklarının terkininde hem terkenden sonra arta kalan paraların tahsilinde yine bütün yetki Maliye Bakanlığı'na bırakılmış bulunmaktadır. Sayıştay Kanununun görüşülmesi sırasında ileri sürüldüğü gibi Sayıştay'a karşı sorumlu olanların Sayıştay ilâmlarının infazını gerçekleştireceği şeklindeki mahsur giderilememiştir. İcra İflas Kanununa göre yapılan infaz uygulamasında da Sayıştay ilâmlarının infazı saymanların görevi olmuştur. Bütün araştırmalara rağmen sorumlulardan İcra İflas Kanununa göre yapılan bir tahsilat örneği bulunamamıştır. Yapılan bütün tahsilatlar ahizlerden sağlanabilen tahsilatlardır.

Muhasebe-i Umumiye Kanunu sayman ve tahakkuk memurlarının birlikte ve müteselsil sorumlu olduğunu düzenlemiş bulunuyorsa da, mevcut işleyiş fiilen sorumlularla ahizlerin birlikte ve müteselsil sorumluluğu esasına göre çalışmaktadır.

Kamu görevlilerinin yersiz ödemeler miktarınca Devlete karşı sorumlu tutulmaları, onları biran önce ahizlerden tahsilat yapmaya itmektedir. Bu

nedenle Sayıştay denetçilerinin raporu üzerine yapılan tahsilat miktarları çok artmış bulunmaktadır. Sorgu üzerine yapılan tahsilatlar Sayıştay tazmin miktarlarının en az 30 katı olarak tahmin edilmekte ve uygunluk bildirimlerinde görülmemektedir. Sorgu üzerine tahsilat miktarlarının artması Sayıştay çalışmalarının hızını artırmakta ise de hukuk devleti açısından bazı sorunları yanında getirmektedir. En azından dava karşı tarafca kabul edildiği ve savunma yapılmadığı için yargılama gereği gibi yapılamamaktadır. Sorumluların denetçi sorgusu üzerine tahsilata geçmek istemelerinin sonucunda da kimi zaman sorumlularla ahizler arasındaki sorunlar ortaya çıkmaktadır. Sorumluların tahsilat yapmalarına direnen ahizler kimi zaman adli ve idari yargı yerlerinde Sayıştay ilâmının tersine kararlar almaktadırlar. Görülüyor ki Sayıştay yargılama düzeni ve ilâmlarını infaz sistemi ile yargılama düzeni arasında bazı uyumsuzluklar vardır. Başlangıçta, TBMM komisyonlarında, Sayıştay ilâmlarının İcra İnfaz Kanununa göre infazı için ileri sürülen gerekçelerin hiçbiri gerçekleşmemiştir.

Bu durumda hem gerçekten işleyen ve çabuk sonuçlanan bir yargılama ve infaz sistemi kurarak çıkarlarını korumak hem de hukuk devleti ilkesi içerisinde yargılananların haklarını korumak bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu araştırmayla Sayıştay İlâmlarının İnfazı konusunda karşılaşılan sorunlar biraz irdelenmekle birlikte öneriler getirilememiştir. Çünkü bu, bir hazırlığı daha sistemli ve derin araştırmaları gerektirmektedir.